

L'humor discret de Miquel Carreras

per Pere Roca i Garriga

Només faltaria, que un filòsof fos un humorista!. Això no vol dir que sovint - per no dir sempre- els humoristes no siguin, en el fons, uns filòsofs. La cosa té aquesta matisació. I em sembla que va bé remarcar-la per tal de no incòrrer en lamentables confusions. Un filòsof cabal pot posseir el sentit de l'humor, ésser sensible a l'humorisme i valorar-lo; però no tendeix a enfocar-ho tot humorísticament, encara que això ho fes amb la més gran serietat del món. L'agudesia intel·lectual del filòsof no s'accontenta de formular acudits capaços de fer riure i, si voleu, fins i tot de fer pensar, que és el que fan els humoristes. S'aplica a la disquisició sobre les qüestions abstruses que es plantegen a la seva ment i a esbrinar, per dir-ho així, la veritat oculta; però defuig els cops d'efecte en el curs del seu raonament. El filòsof segueix un camí llarg, pedregós, sovint obscur, que pot arribar a fatigar-lo. I no el deixa mai per agafar la dreuera que descobreix a dreta o a esquerra i que d'altres, amb menys rigor mental que el seu, enfilen sense pensar-s'hi. L'humorista, en canvi, és el filòsof que es cansa aviat i que, per passar-ne via, agafa totes les dreceres que se li presenten. Aquesta trapelleria el satisfà, oi més quan constata que els altres no li recriminen sinó que més aviat li celebren...

Un tarannà seriós

Deixo escrites aquestes consideracions, que no sé pas si són prou encertades, pensant en l'únic filòsof que he conegut de molt a la vora i de qui, a més a més, he llegit pràcticament tot el que va publicar i no pas pocs dels abundantíssims escrits que deixà inèdits. Em refereixo, com és obvi, a Miquel Carreras Costajussà, el nostre insigne compatriota que, per dissort dels que quedàvem i dels que després vinguessin, morí, víctima de la tenebrosa guerra fratricida que ensangrentà el nostre país, el mes d'agost de 1938. ¿Quines notes de veritable humor podem descobrir o simplement senyalar en el seu comportament i en el seu discurs verbal o escrit? La serietat més rigorosa -i, d'altra banda, més natural- és la seva tònica, presideix la seva vida i les seves activitats. I informa, sense excepció, els fruits del seu intel·lecte. Sense ser eixut, no deixa escapar mai un acudit, una broma, ni cedeix a la temptació de qualsevol forma de pla-

L'humor, fa acte de presència en l'esperit d'aquest filòsof sabadellenc?

gassitat. Reia de gust, això sí, davant les situacions còmiques i celebrava els acudits -sempre que no fossin de baixa estofa- d'altri. Però el seu tarannà l'apartava de practicar ell mateix aquesta mena d'expansions humorístiques. La seva presència, amb tot, no encongia ni era capaç d'aigualir la festa. Reia amb els altres, però difícilment es decidia a posar-hi cullelada. Això és tot.

Aquesta aversió a la frase festiva, a l'acudit i a l'estirabot, no hem de pensar que fos, en ell, fruit d'una incapacitat congènita al respecte, sinó, en tot cas, hem d'atribuir-la a un imperatiu de la seva textura mental. Probablement que si hagués donat curs al seu peculiar sentit de l'humor, les possibilitats que la seva agudesia mental li donava per ironitzar haurien produït veritables obres mestres del gènere. Per bé que seriós i incorregiblement elucubrador, era persona d'aspecte jocund -no sempre ben reflectit en les seves fotografies-, amb predisposició al somriure i no gens amic de les cares llargues reveladores d'actituds fúnebres, severes, adustes i agrejades. Per dir-ho així, el seu estat habitual era de "bon humor". Però es tractava, no pas d'un bon humor normal i corrent, sinó del bon humor d'un filòsof; d'un filòsof de socarrel i també -si em permeteu l'expressió- d'altura. Un filòsof

de debò, tot d'una peça, i no pas d'aquells que ho són només de tal hora a tal altra, a estones perdudes, o bé quan les circumstàncies ho aconsellen.

En els "Conceptes i dites"

Vénen a confirmar de forma incontrovertible totes aquestes afirmacions sobre el tarannà de Miquel Carreras una sèrie de fets que em sembla oportú de posar a la consideració del qui aquestes línies llegeixi. El primer de tots és l'absència pura i simple de qualsevol tret humorístic en el seu llibre "Conceptes i dites de Martí Rialp". El llibre aquest està ple d'agudeses i de finíssimes subtilitats d'intel·lecte, enmig de les quals un hom esperaria trobar, com per a animar la cosa, algun "acudit" escadusser. Res d'això! L'obra es llegeix amb gust i complaença, pel seu contingut i per la gràcia del seu estil literari, i prou. No us caurà dels dits ni la deixareu sense que us quedin ganes de tornar-la a agafar. És llaminera... Però no fa cap concessió a allò que entenem per humor. En alguns dels seus pensaments s'atansa, potser, a la "gregueria", però mai no cau de ple a la trampa d'aquest joc o d'aquesta pirueta literària que, probablement, al seu entendre, és poc seriosa. Com a excepció que confirma la regla, sota l'epígraf "Estudis" registra que "Quan els Llicenciats en Lletres s'encaren als hotels a la cuixa tradicional de pollastre, recorden molt precisament que al segle XIV i a la Cort del rei Enric III de Castella, va haver-hi un poeta, Enric d'Aragó, marquès de Villena, que va escriure una obra titulada: Arte cisoria o tratado del arte de cortar del cuchillo... I prenen la carn amb els dits". Es tracta, com podem veure, d'un humor discretíssim, amb sordina. Tota la resta de la seva prosa, atribuïda a Martí Rialp, és d'una serietat sense vacil·lacions i sense esquerdes.

En l'Epistolari

Posat a escriure, no pas per al públic o per al lector anònim, sinó per comunicar-se amb familiars o amb amics, la tònica de serietat absoluta de Miquel Carreras es manté fins a un punt que arriba a sorprendre'ns. El seu interessantíssim Epistolari, editat per la Fundació Bosch i Cardellach els anys setanta, en el qual podem llegir les cartes de adreça al seu gran amic Marçal Pascuchi és, en aquest sentit, immacu-

lat. Ni un acudit, ni una broma, ni una nota d'humor. Del seu epistolari inèdit, però accessible als estudiosos, ben poca cosa podem esmentar que se surti d'aquesta serietat que per a ell és la més pura i simple normalitat.

Cercant-ho molt i aprofitant totes les engrunes, arribem a trobar que diu, referint-se a ell: "aquest naufrag del Cossi (aquest nom havia de portar desgràcies)", en una carta que adreça, des de Sabadell, al seu amic Miquel Crusafont, que n'era absent. El Cossi aquest a què es refereix és L'Institut-Escola M.B. Cossío, centre d'ensenyament secundari creat a Sabadell els anys de la guerra i on els dos insignes Miquels exerciren funció docent. I que en una carta que des de Madrid, on s'havia traslladat per al doctorat, adreça als seus pares escriu, contant les seves peripècies en arribar a la capital: "el pobre cavall (es refereix al del cotxe de punt que va agafar en baixar del tren), de cansat o vell o mal alimentat no caminava quasi gens i movia molt el cap a dreta i esquerra, però cap endavant molt poc". I en una altra amb el mateix destinatari i des del mateix Madrid: "Vaig pronosticar que aquesta sortida (la de Barcelona a la capital) seria toledana i ara com ara no he errat". I en una altra ídem ídem: "tornaré aquí casa fet una coca".

Una espurna d'humor, sí que hi és en aquestes frases. Però trobar-les exigeix un esforç i una paciència semblants als que se suposen per escometre la gesta heroica de cercar una agulla en un paller. Aquesta és, aproximadament, i salvada la possibilitat de futures -per bé que, al meu entendre, no pas probables- descobertes, la mesura de l'humor d'un filòsof de debò, el que, de tots els que puguin haver-hi hagut en el món, he conegut de més a la vora i que el temps transcorregut d'ençà de la seva mort, l'any 1938, no ha aconseguit de fer-me'l sentir menys proper que ales-

□

Fotocomposició
realització i processos
per a Grafisme,
Arts Gràfiques i Editorial.
Impressió en Offset.

Moratin, 62
Tel. 726 55 99
08206 SABADELL

